

УДК: 801.61 : 81-115

Тарасенко К. В.

канд. філол. наук, доц. НУ «Запорізька політехніка»

КОМПАРАТИВІСТСЬКИЙ АЛГОРИТМ АНАЛІЗУ ПОЕТИЧНОГО ТВОРУ

Поетична мова, як відомо, особливий вид словесного мистецтва. Її основною функцією є естетичний вплив на читача. Специфікою поетичної мови є те, що при перекладі поетичного твору виникають множинні інтерпретації. Вдала інтерпретація оригіналу у тексті перекладу, відновлення первісного змісту поетичних концептів потребують застосування певних концепцій та теорій.

Особливу увагу заслуговують при цьому твори більш ранніх історико-літературних епох, приміром, сонетна творчість Ф. Петрарки, Ф Сідні та В. Шекспіра. В цьому сенсі перекладачеві варто донести до читача не тільки форму поетичного твору в аспекті римтомелодики, але й його зміст, а точніше – створені уявою митця художні образи та імпліцитні смисли. Думається, що домінуючими науковими підходами щодо перекладу поетичних творів є інтеракціоністська концепція метафори Макса Блека та прийом стереоскопічного читання Мерілін Роуз. Згадані теорії покликані сприяти мінімізації втрат, що є неминучими при перекладі поетичних текстів.

За концепцією М. Блека, у структурі метафори завжди присутні дві складові: фокус (слово, що вжите у незвичайному чи невизначеному смислі) і його оточення, або рамка [1, с. 163]. Ефект метафори здійснюється тоді, коли на когнітивному рівні взаємодіють дві або декілька думок. Відтак, аби визначити когнітивний ресурс метафори, необхідно не лише виявити систему загальноприйнятих асоціацій (*a system of commonplaces*) [1, с. 188.], а й характер швидкої активізації цих асоціацій у свідомості реципієнта.

Відомою теорією щодо вдалої інтерпретації поетичних творів є аналітична модель канадської дослідниці Мерілін Роуз, а саме стереоскопічне

читання. На її думку вдалий переклад дозволяє розкрити щось «нове» щодо смислу оригінального твору [2, с. 90]. Але задля того, аби визначити ступінь «влучності» перекладу, М. Роуз пропонує паралельне освоєння оригіналу та одного або декількох його перекладів.

Канадська дослідниця наполягає саме на такому прийомі аналізу поетичного перекладу так як тільки прискіпливе вчитування оригіналу, роздуми перекладача над його сенсом і врешті-решт порівняння перекладів дозволяє максимально точно репрезентувати читачу усю «повноту» твору. На думку М. Роуз, «саме стереоскопічне читання дозволяє нам зрозуміти міжпороговий простір: ми досягаємо цей простір внутрішнім чуттям, інтуїтивно і доходимо до певних висновків щодо нього суто логічним шляхом» [2, с. 90]. Таким чином, з точки зору Мерілін Роуз запропонований метод аналізу поетичних перекладів дозволяє мінімізувати втрати, що є невід'ємною частиною будь-якого перекладу і у той же час максимально відтворити неповторну ауру тексту. Прийом стереоскопічного читання, думається, є одним із продуктивних механізмів з арсеналу перекладацьких стратегій, оскільки паралельне прочитання тексту дає і можливості інтерпретації як з літературознавчої, так і з лінгвістичної точок зору.

Задля цього розподіляємо роботу на декілька етапів. До першого етапу віднесемо роботу з текстом оригіналу, яка передбачає реконструкцію біографічного, історичного та соціального контекстів, в яких був створений оригінал. Це є вкрай важливим з огляду на історико-літературну віддаленість тієї чи іншої історико-літературної доби та доволі цікавим з точки зору соціокультурної реконструкції тих гносеологічно значущих концептів епохи, що для сучасного читача можуть бути незрозумілими. Другий етап присвячений роботі з дослідницьким дискурсом. Тут ми маємо на увазі перекладознавчий контекст, адже існує чимало перекладів поетичних творів та велика кількість рецензій та цікаві трактування імпліцитних сенсів текстів.

Аналіз ключових концептів оригіналу та їхньої художньої репрезентації відносимо до третього етапу роботи. Це найбільш складний та відповідальний етап роботи, оскільки тут важливо навіть на інтуїтивному, чуттєвому рівні інтерпретувати намір перекладача: навіть якщо певною мірою лексичні або граматичні трансформації є не досить вдалим, думається, найбільш високим рівнем репродукції авторського задуму є вплив на емоційну та чуттєву сферу реципієнта. Заключним етапом є зіставний аналіз перекладів, суть якого полягає у виявленні пріоритетних концептів, повноті відтворення ключових тем, образів та у характері передачі мовних особливостей.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Блэк, М. Теория метафоры / М. Блек. – М. : Прогресс, 1999. – 512 с.

2. Rose, M. Translation and Literary Criticism : Translation as Analysis / M. Rose. – Manchester : St. Jerome, 1997. – 128 p.